

ЩЕРБАК ДАР'Я, здобувач вищої освіти
Науковий керівник – **ПОТРИВАЄВА НАТАЛЯ**, д.е.н, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІТИКИ ТА КОНТРОЛЮ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У сучасних умовах розвитку цифрової економіки роль аналітики та контролю в системі управління підприємством набуває особливої ваги. Найбільшої значущості ці процеси досягають у сфері безготівкових розрахунків, які сьогодні стали домінуючим інструментом фінансової взаємодії. У межах цифрової трансформації аналітичні функції та контрольні механізми виконують ключову роль у забезпеченні точності, прозорості та захищеності фінансових операцій, сприяючи виявленню ризиків і прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Застосування сучасних цифрових технологій дало змогу суттєво автоматизувати облікові процеси, підвищити їхню достовірність і знизити вплив людського чинника [1, с. 89–98].

Водночас методологічні засади аналітики та контролю безготівкових операцій постійно оновлюються під впливом вимог цифрової економіки. Підприємства дедалі активніше використовують електронні платіжні системи, мобільні застосунки, онлайн-банкінг та хмарні сервіси, які забезпечують моніторинг транзакцій у режимі реального часу. Це сприяє не лише підвищенню швидкості проведення розрахунків і рівня їхньої безпеки, а й формуванню інтегрованих аналітичних систем, що дозволяють відстежувати динаміку фінансових потоків, оцінювати ефективність операцій і прогнозувати можливі ризики [2, с. 20–48].

Цифровізація процесів збору, оброблення та перевірки інформації докорінно трансформувала підходи до організації внутрішнього контролю. Сучасний контроль перестав бути лише механізмом перевірки достовірності даних і нині виступає як цілісна система управління ризиками, спрямована на запобігання фінансовим порушенням, підвищення прозорості операцій та стабільність грошових потоків.

Використання інтегрованих ERP-рішень, технологій Big Data, Business Intelligence та автоматизованих аналітичних платформ забезпечує комплексну цифрову обробку даних, підвищуючи точність розрахунків, швидкість аналізу та достовірність висновків [3]. Такі інструменти дозволяють формувати єдине інформаційне середовище, у межах якого контрольні функції поєднуються з аналітичними, що підвищує ефективність управлінських рішень і скорочує час реагування на відхилення.

Теоретичною основою сучасної системи контролю виступають принципи безперервності, своєчасності, превентивності та прозорості. Їх реалізація відбувається завдяки використанню штучного інтелекту (AI) та алгоритмів машинного навчання, які автоматично ідентифікують помилки, дублювання чи

нетипові операції, прогнозують ризики й пропонують варіанти їх усунення [4]. У перспективі такі технології сприятимуть формуванню самонавчальних систем контролю, здатних адаптуватися до змін бізнес-середовища та забезпечувати безперервний моніторинг фінансової стабільності підприємства.

Важливу роль у сучасній системі контролю відіграє її тісна інтеграція з технологіями кібербезпеки. Оскільки безготівкові розрахунки здійснюються у цифровому середовищі, підприємства мають забезпечувати високий рівень захисту фінансових даних від несанкціонованого доступу, шахрайства чи кібератак. У зв'язку з цим контроль виконує не лише економічну, а й превентивно-захисну функцію — запобігає втратам, забезпечує цілісність інформації та підвищує довіру контрагентів до підприємства [4, с. 8–24].

Кіберзахист сьогодні є невід'ємною частиною внутрішнього контролю, адже цифрові інструменти дозволяють не лише зберігати дані, але й оперативно відстежувати підозрілі дії чи порушення в системі. Особливу ефективність демонструють автоматизовані системи безпеки, що використовують багаторівневу автентифікацію, хмарні сервіси резервного копіювання та алгоритми виявлення аномальної активності. Впровадження таких рішень не лише знижує ризики кібератак, а й підвищує загальний рівень фінансової стійкості підприємства.

Як зазначають Н. Потриваєва, М. Дубініна, Ю. Чебан, С. Сирцева та О. Лугова [5, с. 41–53], цифровізація бухгалтерського обліку є визначальним чинником удосконалення аналітичних і контрольних процесів, особливо в аграрному секторі. Науковці підкреслюють, що впровадження інноваційних технологій — роботизованої автоматизації процесів (RPA), блокчейн-рішень і хмарних платформ (SAP, Microsoft Dynamics 365, Oracle NetSuite) — сприяє комплексній автоматизації облікових процедур, підвищенню достовірності даних та посиленню фінансової дисципліни. Для підприємств аграрної галузі це означає не лише більшу прозорість безготівкових операцій, а й зниження витрат, скорочення часу на обробку інформації та покращення якості управлінських рішень. У перспективі такі цифрові рішення створюють основу для побудови інтегрованої системи аналітики, контролю та звітності, здатної забезпечити сталий розвиток підприємства навіть в умовах глобальних викликів. У подальших дослідженнях вчених [6, с. 22–33] акцентується, що ефективна система обліку та контролю відіграє визначальну роль у забезпеченні фінансової стійкості аграрних підприємств навіть в умовах зовнішніх кризових факторів. Автори підкреслюють, що поєднання цифрових інструментів обліку з автоматизованими механізмами контролю дозволяє зберігати достовірність даних, забезпечувати податкову дисципліну та оперативне прийняття управлінських рішень. Такі підходи є актуальними не лише під час воєнного стану, а й у звичайних умовах функціонування підприємств, оскільки підвищують адаптивність фінансових систем і рівень економічної безпеки.

Отже, сучасні підходи до аналітики та контролю безготівкових розрахунків ґрунтуються на синергії цифрових технологій, автоматизації бізнес-процесів і

комплексному забезпеченні кібербезпеки. Цифрові інструменти дозволяють створювати інтегровані системи управління фінансовими потоками, у яких процеси аналізу, прогнозування й контролю функціонують як єдиний механізм. Подальший розвиток цієї сфери безпосередньо пов'язаний із впровадженням інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень, здатних здійснювати аналітичну обробку даних у реальному часі, виявляти ризики та автоматично формувати рекомендації для менеджменту.

Підприємства, що успішно поєднують аналітичні інструменти з ефективними контрольними механізмами, здатні не лише зміцнювати власну фінансову стійкість, а й оперативно адаптуватися до динамічних змін ринку. Такі організації формують високий рівень довіри з боку партнерів, інвесторів і споживачів, що забезпечує їм стійку конкурентну перевагу у довгостроковій перспективі. У майбутньому поєднання аналітики, контролю та штучного інтелекту стане основою цифрової стратегії підприємств, орієнтованих на прозорість, ефективність і сталий розвиток.

Список використаних джерел:

1. Селіванова Н. М., Калабіна В. О., Мінжирян Н. І. Цифровізація ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності в Україні. // *Економіка: реалії часу*. 2024. № 4 (74). С. 89–98. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2024/No4/89.pdf> DOI: 10.15276/ETR.04.2024.10. DOI: 10.5281/zenodo.13851921
2. Micaela Pauline I. Salivio & Ana Catalina P. Rillo & Marie Antoinette L. Rosete Cashless Commerce: A Study on the Interplay between Digital Payments and Consumer Behaviour. // *Journal of Business and Strategic Management*, CARI Journals Limited, vol. 9(9), pages 20-48. URL: <https://ideas.repec.org/a/bhx/ojbsm/v9y2024i9p20-48id2398.html>
3. Ramayanti R. Exploring intention and actual use in digital payments. // *Journal of Financial Technology & Behaviour*. 2024. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2451958823000817>
4. Iorgachova, Maria; Kovalova, Olena (2025). Financial technologies in the development of banking activities in Ukraine's financial market, *Economic Forum*, Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine, Vol. 15, Iss. 1, pp. 8–24, <https://doi.org/10.62763/ef/1.2025.08>
5. Potryvaieva N. Digitalisation of accounting of agricultural enterprises: National and international experience / N. Potryvaieva, M. Dubinina, Yu. Cheban, S. Syrtseva, O. Luhova. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2024. Vol. 28, no. 4. P. 41–53. DOI: 10.56407/bs.agrarian/4.2024.41. URL: <https://bsagriculture.com.ua/en/article/download/didzhitalizatsiya-bukhgalterskogo-obliku-pidpriyemstv-agrarnogo-sektoru-natsionalny-ta-mizhnarodny-dosvid>
6. Potryvaieva N. Role of accounting and control system in taxation of agricultural enterprises under martial law / N. Potryvaieva, M. Dubinina, Yu. Cheban, S. Syrtseva, O. Luhova. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2025. Vol. 29, no. 2. P. 22–33. DOI: 10.56407/bs.agrarian/2.2025.22. URL: https://www.researchgate.net/publication/395091654_Role_of_accounting_and_control_system_in_taxation_of_agricultural_enterprises_under_martial_law

